

Bakalářské studium – otázky ke státním bakalářským zkouškám

Andragogika

1. Terminologické zakotvení věd o výchově a vzdělávání

Výchova, vzdělávání, edukace. Učení, sebeřízené učení. Intencionální a funkcionální učení. Vyučování. Formální, neformální, informální vzdělávání (učení se). Socializace, enkulturace, personalizace. Dospělý, dospělost.

2. Filozofické základy věd o výchově a vzdělávání

Antická idea vzdělanosti (Sokrates, Platon, Aristoteles). Humanismus. Výchova v koncepcích Komenského. Názory vybraných novověkých myslitelů na úlohu výchovy a vzdělávání (Locke, Rousseau, Pestalozzi). Herbart a herbartismus. Pedagogický pozitivismus.

3. Pedagogika jako vědní disciplína

Vznik a vývoj oboru. Předmět pedagogiky. Struktura pedagogické vědy. Pedagogické disciplíny. Metody pedagogického výzkumu.

4. Teoretické směry pedagogiky ve 20. století

Utváření moderních vzdělávacích systémů. Klasické a novodobě alternativní směry ve vzdělávání. Reformní pedagogika. Pedocentrismus.

5. Cíle výchovy a vzdělávání

Společenská a pedagogická podmíněnost edukačních cílů. Taxonomie edukačních cílů. Kurikulum. Klíčové kompetence jako cíl vzdělávání.

6. Sociální, kulturní, ekonomické a politické kontexty vzniku moderního vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých jako sociální hnutí. Institucionalizace vzdělávání dospělých. Funkce vzdělávání dospělých. Význam šedesátých a sedmdesátých let 20. století.

7. Koncept celoživotního učení

Koncept celoživotního vzdělávání. Koncept celoživotního učení. Kulturní, sociální, politické a ekonomické souvislosti. Mezinárodní organizace, jejich dokumenty a strategie. Kritika realizace a dopadu politického konceptu celoživotního učení.

8. Vzdělávací politika v mezinárodním a evropském kontextu

Aktivity vybraných organizací – OECD, UNESCO, ILO. Vzdělávací politika EU a její trendy. Významné strategie a dokumenty (Lisabonská strategie, Memorandum o celoživotním učení, Strategie 2020, Delorova zpráva, Celoživotní učení pro všechny, aj.), jejich priority.

9. Vznik a vývoj andragogiky

Vznik pojmu, důvody rozvoje andragogiky. Charakteristika vybraných základních andragogických teorií (Pöggeler, Ten Have, Savićević, Jarvis, ad.). Předmět a specifika andragogického působení. Vztah andragogické teorie a vzdělávání dospělých. Andragogika jako studijní obor.

10. Andragogika v systému věd

Pojetí andragogiky jako interdisciplinárního oboru. Vztah andragogiky k příbuzným disciplínám (psychologie, sociologie, ekonomie ad.). Vztah andragogiky k personálnímu řízení. Místo andragogiky v systému věd o výchově a vzdělávání. Vztah andragogiky a pedagogiky, pedagogika dospělých.

11. Ohlas pragmatismu a humanistické psychologie v teoriích vzdělávání dospělých

Pragmatismus a humanistická psychologie jako zdroje konceptualizace vzdělávání a učení se dospělých (Dewey, Lindeman, Mezirow, Rogers, Knowles – hlavní myšlenky a jejich kritika).

12. Kritické teorie společnosti a vzdělávání dospělých

Pedagogika utiskovaných podle Freireho. Illichova koncepce odškolnění. Ohlasy a kritika těchto směrů.

13. Profese andragoga

Profesionalizace andragogické práce. Vývoj andragogických povolání. Andragogické role. Andragog jako absolvent studijního oboru. Andragog jako praktik.

14. Struktura vzdělávání dospělých

Školské vzdělávání dospělých. Další vzdělávání (občanské a zájmové vzdělávání dospělých, další profesní vzdělávání).

15. Cílové skupiny ve vzdělávání dospělých

Problematika skladby a homogenity cílových skupin ve vzdělávání dospělých. Individuální odlišnosti účastníků. Tradiční cílové skupiny a jejich specifika: nezaměstnaní, funkčně negramotní, imigranti, ženy, starší dospělí, zaměstnanci, manažeři ad.

16. Vývoj vzdělávání dospělých v českých zemích

Národní obrození, osvěta. Vznik spolkové základny, významné instituce. Lidová výchova, prvorepublikový rozvoj. Období komunismu. Profesionalizace vzdělávání dospělých.

17. Aktuální stav vzdělávání dospělých v České republice

Analýza systému vzdělávání dospělých v ČR. Zhodnocení pozitivních a negativních stránek systému vzdělávání dospělých. Hlavní strategické dokumenty a jimi stanovené priority. Účast na dalším vzdělávání.

18. Andragogická didaktika

Didaktika, její obsah a základní kategorie. Předmět a pojetí andragogické didaktiky. Technologie vzdělávání dospělých. Oblasti uplatnění didaktiky dospělých. Kurikulum ve vzdělávání dospělých.

19. Didaktický proces

Základní prvky a fáze didaktického procesu. (Andro)didaktické principy. Vzdělavatel a účastník v procesu edukace dospělých. Vzdělávací cíle a jejich kategorizace. Hodnocení a evaluace edukačních aktivit.

20. Didaktické formy vzdělávání dospělých

Charakteristika a kategorizace didaktických forem. Vztah k dalším didaktickým kategoriím (cíle, obsah, metoda, princip ad.). Prezenční, distanční a kombinovaná forma vzdělávání dospělých. Sebeřízené učení (se) dospělých.

21. Didaktické metody vzdělávání dospělých

Charakteristika a kategorizace didaktických metod. Tradiční a aktivizační metody. Vztah k dalším didaktickým kategoriím (cíl, obsah, forma, didaktická technika ad.). Popis vybraných didaktických metod.

22. Didaktické prostředky a výukové technologie ve vzdělávání dospělých

Didaktické prostředky. Učební pomůcky. Didaktická technika. Využití moderních komunikačních technologií ve vzdělávání dospělých. E-learning: charakteristika, možnosti využití, pozitiva a negativa. Současné trendy (m-learning, blended learning, webináře ad.).

23. Stárnutí a stáří

Periodizace lidského života. Demografické aspekty stárnutí společnosti. Ageismus. Koncepty aktivního a úspěšného stárnutí. Silver economy. Věkový mainstreaming.

24. Gerontagogika a její kontexty

Předmět gerontagogiky a její postavení v systému věd. Výchozí terminologie. Edukace seniorů. Preseniorská edukace. Proseniorská edukace.

25. Vzdělávání seniorů

Funkce a cíle edukace seniorů. Motivace seniorů k účasti na edukačních aktivitách. Docilita seniorů. Aktuální stav vzdělávání seniorů v České republice.

Literatura

BENEŠ, Milan. *Andragogika – filosofie – věda*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-03-3.

BENEŠ, Milan. *Andragogika – teoretické základy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-23-8.

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4824-5.

BERTRAND, Yves. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.

EGER, Ludvík. *Vzdělávání dospělých a ICT*. Plzeň: NAVA, 2012. ISBN 978-80-7211-428-3.

EVROPSKÁ KOMISE. *Memorandum o celoživotním učení*. 2000. Dostupné on-line na: <http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm>.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-808-7109-199.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2429-4.

KOCIANOVÁ, Renata et al. *Analysis and Comparison of Forms and Methods for the Education of Older Adults in the V4 Countries*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2013. ISBN 978-80-7308-504-9.

KOPECKÝ, Martin. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-96-3.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MŠMT. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: MŠMT, 2007. Dostupné on-line na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>

MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-045-9.

MUŽÍK, Jaroslav. *Řízení vzdělávacího procesu*. Praha: Woters-Kluwer, 2011. ISBN 978-80-7357-581-6.

MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5029-7.

PALÁN, Zdeněk. *Výkladový slovník - lidské zdroje*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5.

PRŮCHA, Jan. (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a JIŘÍ Mareš. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠERÁK, Michal a Miroslava DVOŘÁKOVÁ. *Kapitoly z teorie a praxe vzdělávání dospělých*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2009. ISBN 978-80-213-2001-7.

ŠKODA, Kamil. *Kapitoly z dějin andragogiky*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-326-1.

VIDOVIČOVÁ, Lucie. *Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-802-1046-276.